

DEBATT

CITES er et forum av høy utenriks-politisk viktighet for Norge. Vår deltagelse her bør gis en tilsvarende høy utenrikspolitisk prioritet.

Innlegg sendes: redaksjonen@fiskeribladet.no – eller: Fiskeribladet, Sandbrogaten 5–7, 5003 Bergen

Hovedinnlegg/kronikk: Maksimalt 5.000 tegn (ca. 750 ord). Underinnlegg/replikk: Maksimalt 1.500 tegn (ca. 250 ord). Fiskeribladet forbeholder seg retten til å forkorte alle innlegg som mottas. Likeledes forbeholder vi oss retten til å lagre innlegg i elektronisk form, samt publisere dem på internettet. Innlegg honoreres ikke.

HVALFANGST: Et særlig problem for Norge er at CITES siden 1983 har gjort gjeldende totalforbud mot handel (Liste I) for de to nordatlantiske bestandene av vågehval som Norge fangster på. ILL.FOTO: ÅSMUND PEDERSEN

CITES og våre interesser

HVALFANGST

CITES («The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora») er en internasjonal avtale med formål å regulere internasjonal handel med dyre- og plantearter når slik handel antas å kunne medføre at angjeldende arter blir utrydningstruet. CITES teller per mars 2017 ialt 183 statsparter. Norge tiltrådte konvensjonen i 1976.

Under konvensjonen holdes det jevnlig (med ca. tre års mellomrom) statspartsmøter («Conferences of the Parties», fork. CoP). Her fungerer CITES som en internasjonal organisasjon, hvor partene drøfter konkrete reguleringsiltak. Slike tiltak skjer ved oppføring på én av tre lister:

- Liste I omfatter arter som det er totalforbud mot å handle med;
- Liste II omfatter arter kun tillatt for handel hvis man har eksporttillatelse;
- Liste III krever eksporttillatelse fra de landene som har oppført arten på listen.

Slike vedtak fattes med to tredjedels flertall. Vedtakene er bindende for alle parter, med mindre de uttrykkelig reserverer seg mot vedtaket.

En part som har reservert seg mot et forbudsvedtak (Liste I) vil bare kunne handle med en annen part som også har gjort en tilsvarende reservasjon.

Slik beslutningsprosessen i CITES fungerer, er opphevelse av et allerede fattet forbudsvedtak («nedlisting») noe som så å si aldri lar seg gjennomføre.

Odd Gunnar Skagestad, tidligere hvalfangstkommissær.

Bærekraftig høsting

I egenskap av hvalfangstkommissær (UDs) tidligere hvalfangstkommissær, fork. KLD) har hovedansvaret for Norges politikk i CITES. Dette ansvaret har i praksis vært delegert til Direktoratet for naturforvaltning (nå: «Miljødirektoratet»). Delegasjonenes sammensetning har for øvrig gjennomgående omfattet representanter fra UD og Fiskeridepartementet (nå NFD) samt relevante forskningsinstitusjoner og næringsorganisasjoner.

Norsk politikk i CITES har gjennomgående vært basert på prinsippet om bærekraftig høsting av naturens overskudd, i samsvar med

best tilgjengelig vitenskapelig rådgivning. For Norge er listing av kommersielt interessante marine arter av særlig viktighet. På dette punkt har praksis i CITES stått i sterk motstrid mot norske interesser. Derfor har Norge i enkelte tilfeller reservert seg mot vedtak som ikke har vært i samsvar med norsk politikk, idet de berørte artene heller ikke har oppfylt de kriterier som CITES selv har fastsatt for slik listing.

Norge vinner ikke fram

Et særlig problem for Norge er at CITES siden 1983 har gjort gjeldende totalforbud mot handel (Liste I) for de to nordatlantiske bestandene av vågehval som Norge fangster på. Dette vedtaket - som Norge har reservert seg mot - har sammen med de rådende holdninger i Den Internasjonale Hvalfangstkommissjon (IWC) vært til stor skade for norsk hvalfangstnæring og derved også til skade for norsk havressursforvaltning i videre forstand.

Norge har derfor to ganger (i 1997 og i 2000) fremmet forslag om nedlisting av vågehvalen fra Liste I til Liste II, uten å vinne frem.

Som havressursnasjon er Norge avhengig av gode internasjonale spilleregler og respekt for prinsippet om bærekraftig høsting av naturens ressurser. CITES er en arena hvor vi møter sterke motkrefter. CITES er én av en rekke arenaer hvor Norges interesser utfordres, i hovedsak av grupperinger som opererer med en mer ensidig verne-agenda. Dette er således tilfellet blant annet i følgende organisasjoner eller fora av særlig viktighet for Norge:

- Den Internasjonale Hvalfangstkommissjon (IWC).
- Kommissjonen for bevaring av marine levende ressurser i Antarktis (CCAMLR).
- Biodiversitetskonvensjonen (CBD).
- Bonn-konvensjonen om vern av trekkende arter av ville dyr (CMS).
- Oslo/Paris-konvensjonen om vern av det marine miljø i Nordøst-Atlanteren (OSPAR).
- FAO v/dets ekspertpanel som vur-

derer alle forslag om CITES-listing av marine arter.

Diverse globale initiativer og prosesser under FN-systemet, så som det såkalte «UN open-ended informal consultative process on oceans and the law of the sea» (ICP) m.fl.

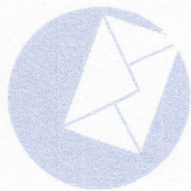
Diverse regionale fiskeriforvaltningsorganisasjoner (RFMO'er). På alle disse arenaer søker Norge å ivareta våre interesser som havressursnasjon. Dette forutsetter en politikk basert på den forståelse at vern og bærekraftig høsting av havressursene er to sider av samme sak. Det forutsetter også en politikk som er konsistent, dvs. at det er samsvar mellom vår strategi, taktikk og argumentasjon i de ulike fora hvor vi opptrer.

CITES er et forum av høy utenrikspolitisk viktighet for Norge. Vår deltagelse her bør gis en tilsvarende høy utenrikspolitisk prioritet. Dette har hittil ikke vært tilfelle.

Det er uheldig at angjeldende fagdepartement (KLD) gjennomgående har delegert oppdraget som delegasjonsleder til sin underliggende fagetat (Miljødirektoratet), - endog på mellomledernivå. Dette har vært et signal om at CITES for Norges del ikke er en prioritert sak i utenrikspolitisk henseende. Formålstenligheten av denne praksis er et spørsmål som det vil være naturlig å drøfte innen rammen av en gjennomgang av våre interesser i CITES. Det videre siktemålet bør være å søke å utmeisle strategier for bedre å fremme våre interesser.

En slik strategidriftelse må også inneholde andre elementer, så som taktiske og argumentatoriske prioriteringer, diplomatiske, organisatoriske eller strukturelle grep. Med sikte på neste partsmøte (CoP 18), som skal finne sted i Sri Lanka i 2019, bør det derfor snarlig igangsettes et arbeid for å identifisere Norges interesser i CITES, samt vurdere hvilke(n) strategi(er) som det vil kunne være hensiktsmessig å følge.

DEBATT

CITES er et forum av høy utenriks- politisk viktighet for Norge. Vår deltagelse her bør gis en tilsvarende høy utenrikspolitisk prioritet.

Innlegg sendes: redaksjonen@fiskeribladet.no – eller: Fiskeribladet, Sandbrogaten 5–7, 5003 Bergen

Hovedinnlegg/kronikk: Maksimalt 5.000 tegn (ca. 750 ord). Underinnlegg/replikk: Maksimalt 1.500 tegn (ca. 250 ord). Fiskeribladet forbeholder seg retten til å forkorte alle innlegg som mottas. Likeledes forbeholder vi oss retten til å lagre innlegg i elektronisk form, samt publisere dem på internettet. Innlegg honoreres ikke.

HVALFANGST: Et særlig problem for Norge er at CITES siden 1983 har gjort gjeldende totalforbud mot handel (Liste I) for de to nordatlantiske bestandene av vågehval som Norge fangster på. ILL.FOTO: ASMUND PEDERSEN

CITES og våre interesser

HVALFANGST

CITES («The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora») er en internasjonal avtale med formål å regulere internasjonal handel med dyre- og plantearter når slik handel antas å kunne medføre at angjeldende arter blir utrydningstruet. CITES teller per mars 2017 ialt 183 statsparter. Norge tiltrådte konvensjonen i 1976.

Under konvensjonen holdes det jevnlig (med ca. tre års mellomrom) statspartsmøter («Conferences of the Parties», fork. CoP). Her fungerer CITES som en internasjonal organisasjon, hvor partene drøfter konkrete reguleringsiltak. Slike tiltak skjer ved oppføring på én av tre lister:

Liste I omfatter arter som det er totalforbud mot å handle med;

Liste II omfatter arter kun tillatt for handel hvis man har eksporttillatelse;

Liste III krever eksporttillatelse fra de landene som har oppført arten på listen.

Slike vedtak fattes med to tredjedels flertall. Vedtakene er bindende for alle parter, med mindre de uttrykkelig reserverer seg mot vedtaket.

En part som har reservert seg mot et forbudsvedtak (Liste I) vil bare kunne handle med en annen part som også har gjort en tilsvarende reservasjon.

Slik beslutningsprosessen i CITES fungerer, er opphevelse av et allerede fattet forbudsvedtak («nedlisting») noe som så å si aldri lar seg gjennomføre.

Odd Gunnar Skagestad, tidligere hvalfangstkommissær.

Bærekraftig høsting

I egenskap av hvalfangstkommissær (Norges faste representant/ambassadør til Den Internasjonale Hvalfangstkommissjon, 1999-2003) samt avdelingsdirektør med ansvar for havressursspørsmål, deltok undertegnede som Utenriksdepartementets (UDs) representant i Norges delegasjoner til følgende partsmøter: CoP 11 (Nairobi 2000), CoP 12 (Santiago 2002) og CoP 14 (Haag, 2007). I samme egenskap, samt senere som UDs fagdirektør for havressursspørsmål, deltok jeg også i utformingen av mandat til Norges deltagelse i følgende øvrige partsmøter: CoP 13 (Bangkok 2004), CoP 15 (Doha 2010) og CoP 16 (Bangkok 2013).

I sentralforvaltningen har Miljøverndepartementet (nå: «Klima- og miljøverndepartementet», fork. KLD) har hovedansvaret for Norges politikk i CITES. Dette ansvaret har i praksis vært delegert til Direktoratet for naturforvaltning (nå: «Miljødirektoratet»). Delegasjonenenes sammensetning har for øvrig gjennomgående omfattet representanter fra UD og Fiskeridepartementet (nå NFD) samt relevante forskningsinstitusjoner og næringsorganisasjoner.

Norsk politikk i CITES har gjennomgående vært basert på prinsippet om bærekraftig høsting av naturens overskudd, i samsvar med

best tilgjengelig vitenskapelig rådgivning. For Norge er listing av kommersielt interessante marine arter av særlig viktighet. På dette punkt har praksis i CITES stått i sterk motstrid mot norske interesser. Derfor har Norge i enkelte tilfeller reservert seg mot vedtak som ikke har vært i samsvar med norsk politikk, idet de berørte artene heller ikke har oppfylt de kriterier som CITES selv har fastsatt for slik listing.

Norge vinner ikke fram

Et særlig problem for Norge er at CITES siden 1983 har gjort gjeldende totalforbud mot handel (Liste I) for de to nordatlantiske bestandene av vågehval som Norge fangster på. Dette vedtaket - som Norge har reservert seg mot - har sammen med de rådende holdninger i Den Internasjonale Hvalfangstkommissjon (IWC) vært til stor skade for norsk hvalfangstnæring og derved også til skade for norsk havressursforvaltning i videre forstand.

Norge har derfor to ganger (i 1997 og i 2000) fremmet forslag om nedlisting av vågehvalen fra Liste I til Liste II, uten å vinne frem.

Som havressursnasjon er Norge avhengig av gode internasjonale spilleregler og respekt for prinsippet om bærekraftig høsting av naturens ressurser. CITES er en arena hvor vi møter sterke motkrefter. CITES er én av en rekke arenaer hvor Norges interesser utfordres, i hovedsak av grupperinger som opererer med en mer énsidig verne-agenda. Dette er således tilfellet blant annet i følgende organisasjoner eller fora av særlig viktighet for Norge:

Den Internasjonale Hvalfangstkommissjon (IWC).

Kommisjonen for bevaring av marine levende ressurser i Antarktis (CCAMLR).

Biodiversitetskonvensjonen (CBD).

Bonn-konvensjonen om vern av trekkende arter av ville dyr (CMS).

Oslo/Paris-konvensjonen om vern av det marine miljø i Nordøst-Atlanteren (OSPAR).

FAO v/dets ekspertpanel som vur-

derer alle forslag om CITES-listing av marine arter.

Diverse globale initiativer og prosesser under FN-systemet, så som det såkalte «UN open-ended informal consultative process on oceans and the law of the sea» (ICP) m.fl.

Diverse regionale fiskeriforvaltningsorganisasjoner (RFMO'er). På alle disse arenaer søker Norge å ivareta våre interesser som havressurs-nasjon. Dette forutsetter en politikk basert på den forståelse at vern og bærekraftig høsting av havressursene er to sider av samme sak. Det forutsetter også en politikk som er konsistent, dvs. at det er samsvar mellom vår strategi, taktikk og argumentasjon i de ulike fora hvor vi opptrer.

CITES er et forum av høy utenrikspolitisk viktighet for Norge. Vår deltagelse her bør gis en tilsvarende høy utenrikspolitisk prioritet. Dette har hittil ikke vært tilfelle.

Det er uheldig at angjeldende fagdepartement (KLD) gjennomgående har delegert oppdraget som delegasjonsleder til sin underliggende fagetat (Miljødirektoratet), - endog på mellomledernivå. Dette har vært et signal om at CITES for Norges del ikke er en prioritert sak i utenrikspolitisk henseende. Formålstjenligheten av denne praksis er et spørsmål som det vil være naturlig å drøfte innen rammen av en gjennomgang av våre interesser i CITES. Det videre siktemålet bør være å søke å utmeisle strategier for bedre å fremme våre interesser.

En slik strategidrøftelse må også inneholde andre elementer, så som taktiske og argumentatoriske prioriteringer, diplomatiske, organisatoriske eller strukturelle grep. Med sikte på neste partsmøte (CoP 18), som skal finne sted i Sri Lanka i 2019, bør det derfor snarlig igangsettes et arbeid for å identifisere Norges interesser i CITES, samt vurdere hvilke(n) strategi(er) som det vil kunne være hensiktsmessig å følge.